

El rei David o sobre la luxúria. Segles XI i X aC

'Diàlegs d'ultratomba'. Així es titula l'assaig publicat per Fragmenta que presenta a divuit personatges de la història a través de trobades imaginàries amb un psicoanalista que els ajuda a trobar explicacions a algunes de les seves experiències vitals. En aquestes pàgines els oferim la conversa entre el rei David i el terapeuta.

Manuel Villegas

DAVID: Hola, bon dia.

TERAPEUTA: Bon dia.

D.: Soc el Rei David. No sé si em coneixes.

T.: I tant! No hi havia *selfies* a la teva època, però tothom té al cap una imatge teva que Miquel Àngel va deixar esculpida en marbre de Carrara a la Piazza della Signoria de Florència, tot i que actualment l'original es troba a la Galleria dell'Accademia de Florència.

D.: Sí, en aquella estàtua se'm representa amb la fona preparada per etzibar un bon cop de roc al gegant Goliat.

T.: Home, a l'estàtua qui sembla un gegant ets tu, que fas 5,17 metres d'alçada.

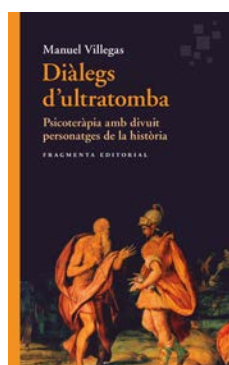
D.: No era pas un gegant, jo. Més aviat, un noi d'aspecte rogenic i ben plantat, segons em va definir el mateix Goliat. Era el petit de vuit germans, pastor d'ovelles, sense cap experiència militar.

T.: Sí, però, tot i això, el vas vèncer, i després de moltes trifulgues vas arribar a rei de Judà i d'Israel.

D.: Sí, i és aquí on em cou.

T.: ¿Què vols dir?

D.: Que alguns arriben a plan-tejar-se si mai vaig arribar a ser-

ho, o fins i tot si vaig existir de debò i no soc res més que un mite bíblic o una llegenda universal.

T.: ¿I què hi fa? En la dimensió etèria i atemporal en què et trobes tu, també hi ha els altres, tant si estan ben documentats històricament com si no. El que importa és que existeixen en l'imaginari col·lectiu.

D.: És veritat. I en aquest imaginari surto molt ben parat; potser perquè m'he convertit en el referent de l'Estat d'Israel, i a Jesús de Nazaret se'l presenta com a descendent del meu casal. Jueus i cristians m'han encimbellat al capdamunt, exaltant els meus mèrits i ocultant les meves misèries.

T.: ¿A quines misèries et refereixes?

D.: Tu mateix has fet referència a les trifulgues que vaig passar per arribar a ser rei.

T.: És cert.

D.: I no totes netes. Vaig fer diverses malifetes, però sobretot n'hi ha una de molt grossa que porta nom de dona, de quan ja era rei, i vaig abusar del meu poder. És l'episodi de la meua vida a què el llibre de Samuel dedica més paraules (1550), més que no pas a la meua gesta contra Goliat (1416). Afortunadament, la majoria de la gent el desconeix.

T.: La gent exalta o mitifica les gestes, li agrada l'èpica; no acostuma a posar-s'hi per *peccata minuta*... ¿Dius que porta nom de dona?

D.: Sí, Betsabé. Va ser a mitja tarda d'un dia d'estiu, després de la migdiada. La vaig veure banyant-se, tota nua, al terrat de casa seva, complaent-se voluptuosament amb el seu cos, que lluïa resplendent al sol del capvespre. Vaig quedar corprès immediatament per la seva bellesa i la vaig desitjar ardentment. T'asseguro que si Miquel Àngel m'hagués fet l'estàtua en aquell moment, hauria hagut de modificar algun detall de la meua anatomia.

T.: Amor a primera vista.

D.: Sí, però amb l'agreujant que quan la vaig fer venir a palau em van informar que era la dona d'Uries, un dels meus soldats més

1

aguerrits, que en aquell moment es trobava en combat a Rabà, a les ordres de Joab.

T.: ¿I què va passar?

D.: Doncs que, malgrat haver-ne estat informat, vaig jeure amb ella aquella mateixa tarda, endut per les fúries de la passió. Amb l'agreujant...

T.: ¿Un altre agreujant?

D.: Sí, que la vaig deixar embarrassada.

T.: Quina punteria!

D.: No me'n vaig assabentar de seguida, esclar! Va ser al cap d'uns dies, que m'ho va fer saber.

T.: Ahà!

D.: I aquí comença el problema que m'ha portat a connectar-te amb tu des de l'altre món.

T.: ¿I quin és el problema?

D.: De totes les altres trifulgues ja vaig sortir-me'n jo, però en

“Vaig fer diverses malifetes, però n’hi ha una de molt grossa que porta nom de dona”

aquest cas encara no entenc per què vaig fer el que vaig fer.

T.: ¿I doncs?

D.: Havia comès adulteri amb la dona d'un dels meus oficials més valents i fidels, contravenint a la llei mosaica, que ho prohibeix explícitament. Betsabé esperava un fill meu i no del seu marit legítim, Uries, el qual, mentrestant,

era a la guerra. ¿Què podia fer jo per esmenar l'esguerro?

T.: Ni idea.

D.: Naturalment, vaig recórrer a l'astúcia, una especialitat meva, que en el cas de Goliat, com es va veure, i en tants d'altres, m'havia funcionat. La idea genial va ser fer venir el seu marit amb l'excusa de portar-me informes sobre la guerra contra els ammonites i donar-li uns dies d'esbarjo, de manera que pogués jaure amb la seva dona i semblar que la deixava prenyada.

T.: ¿I va funcionar?

D.: No. Aquí hi ha el drama. Quan Uries va arribar, després d'informar-me, el vaig obsequiar i el vaig animar a anar a casa seva a reposar i refer-se uns dies de l'esforç al camp de batalla. Però ell em respongué: «L'arca, Israel i Judà viuen en cabanes, i Joab, el meu senyor, i els altres oficials del meu senyor, acampen al ras, ¿i jo me n'he d'anar a casa meva a menjar i beure, i a dormir amb la meva dona? Ho juro per tu i per la teva vida: no faré una cosa així mai.»

T.: Semblava generós per part teva.

D.: Sí, però ell ho vivia com una traïció als seus companys i es va a quedar a dormir al ras, i es va negar a anar a dormir a casa amb la seva dona.

T.: ¿I aleshores?

D.: L'endemà vaig insistir: «Queda't avui, encara. Demà et deixaré marxar.» Però ell va passar aquell dia a Jerusalem, sense anar a casa seva en cap moment, ni a veure la seva dona. El vaig convidar a menjar i a beure, i el vaig emborratxar. Però al vespre va anar a dormir amb els oficials de la guàrdia.

“En aquella època els reis eren governadors, sacerdots i jutges. Res no escapava al seu poder”

T.: Sembla del morro fort, aquest Uries.

D.: I tant! Aleshores se'm va acabar la paciència i vaig ordir un altre estratagema contra ell. Vaig escriure una carta a Joab, el seu comandant, que li vaig trametre segellada per mitjà d'Uries mateix, on hi deia: «Poseu Uries a l'avantguarda, al front més perillós, i allunyeu-vos-en perquè l'abatí i morí.»

T.: Te les pensaves totes.

D.: Per bé o per mal, sí. Quan es van reprendre els combats, Joab, d'acord amb les meves instruccions, va situar Uries al lloc més perillós de l'atac, una avançada contra la muralla, i allà va morir, travessat per les sagetes.

T.: És a dir, que aquesta vegada et va sortir bé... ¿I com et vas sentir?

D.: D'aquest mal plora la criatura. Vaig esperar que Betsabé passés el dol per al seu home i al cap d'un parell de setmanes la vaig fer venir a palau per consolar-la i li vaig oferir el meu aixopluc. Més endavant la vaig prendre per muller i vaig reconèixer el seu fill com a propi.

T.: I quan dius que d'aquí plora la criatura, ¿és una metàfora o et refereixes al nadó?

D.: Totes dues coses, perquè el nadó va morir al setè dia d'haver nascut, a causa del meu pecat.

T.: ¿Com va anar?

D.: El profeta Natan es va presentar a casa meua i, després d'explicar-me una història d'injustícies entre un ric i un pobre i les seves cabres i ovelles, em va dir que jo era el ric que havia abusat del pobre, o el poderós que havia abusat del seu súbdit.

«Has fet morir Uries i has pres per muller la seva dona. Ets tu qui l'has matat per mitjà dels amonites.» I va afegir: «Com que amb això que has fet has menyspreat Jahvè, el fill que t'ha nascut morirà.» I, tot i que aquells dies vaig fer dejú i penitència implorant la misericòrdia divina, el nen morí al setè dia.

T.: Dius que a causa del teu pecat.

D.: Sí, perquè jo vaig pecar davant de Déu, contravenint als seus manaments.

T.: ¿Em podries dir en què consistien els teus pecats?

D.: Vaig fornicar, vaig enganyar, vaig mentir, vaig traïr un súbdit meu i vaig ordir-ne la mort.

T.: I si Jahvè no hagués dictat la seva llei a Moisés, i si Natan no t'hagués anunciat el seu enuig i no t'hagués castigat per això, ¿reconeixeries igualment haver pecat?

D.: Això és el que no sé, i per això m'he connectat a aquesta plataforma de consulta.

T.: Vaja! O sigui que et plantejges una qüestió de consciència

moral: ¿com sabem si fem el bé o el mal?

D.: Es pot dir així. Si hi ha una llei divina que ho especifica, no hi ha dubte; però, si no n'hi ha cap, ¿a què he de fer cas, al meu desig o al desig de l'altre?

T.: Home, podria ser una qüestió de *primi capientis*.

D.: En aquest cas, certament. Uries va ser el primer que va prendre Betsabé per esposa. Però jo també la volia. I jo era el seu rei.

T.: Ah, o sigui que, a falta de déu, hi posem el rei.

D.: En aquella època els reis eren governadors, sacerdots i jutges. Res no escapava al seu poder. Fins i tot tinc entès que, molt més endavant, en el que vosaltres anomenau segle XVII, el rei francès Lluís XIV va dir allò de «L'État, c'est moi».

T.: Aleshores, si tu ets rei, pots judicar per tu mateix. ¿Vas fer bé o malament?

D.: Això és el que voldria esbrinar en aquesta conversa.

T.: Agafem les teves paraules, tu «vas fornicar, vas enganyar, vas mentir, vas traïr un súbdit teu i vas ordir-ne la mort». ¿Això et sembla bé o malament? ¿O depèn de qui ho faci? Si ho faig jo perquè em convé a mi, està bé; si ho fa un altre, no. Aquesta és la qüestió que et va plantejar Natan amb el seu discurs del ric, el pobre, les cabres i les ovelles.

D.: D'acord. Vist així, no em sembla bé. No m'agradaria que m'ho fessin a mi. Però, aleshores, el que vull entendre és per què en aquell moment no ho podia veure.

“Si l'amor només és possessió i domini, destrueix l'altre. S'anomena Eros”

O per què, encara que en el fons sabia que no estava bé, no podia evitar fer-ho i em deixava portar muntanya avall per la passió fins al final.

T.: Aquesta és la paraula clau: la passió.

D.: Però si aquesta passió era amor, ¿com pot ser que l'amor generi tanta maldat?

T.: Perquè l'amor es confon amb el desig; i el desig, amb l'impuls, i l'impuls, amb la llicència per a l'acció, fins i tot la de matar. En aquests casos, els psicòlegs evolutius parlen del gen egoista, que es vol reproduir a costa dels altres.

D.: Aleshores, ¿què es pot fer amb la passió o l'impuls? ¿L'hem de reprimir? ¿L'hem de sublimar, com he llegit que deia un tal Freud, un dels teus? ¿Ens hem de llançar pel balcó?

T.: No és una qüestió de repressió o de sublimació, sinó d'integració. Ja que has citat Freud, cal entendre que per ell els impulsos i les normes socials eren irreconciliables, i que això era font de neurosi o d'ansietat. Feia servir aquella famosa expressió de «ningú no pot servir dos amos alhora, perquè o bé servirà un en perjudici de l'altre, o l'altre en perjudici de l'un». I va encunyar la idea del «malestar en la cultura», fruit de la repressió social dels impulsos.

D.: Doncs sí que ho tenim malament...

T.: El problema és que Freud hi veia, com tu, dues forces oposades irreconciliables. Tu li hauries anat bé per confirmar la seva teoria de l'impuls sexual com a motor de la vida psíquica. Només et movia el desig i no consideraves res més:

no vas tenir present ni Betsabé ni la seva voluntat. Les feministes d'ara t'haurien estirat les orelles. T'haurien recordat allò de «NO és NO», i que només val el «SÍ». A sobre, tu li mates el marit amb tota impunitat.

D.: La llei de Jahvè no em va aturar, però potser les feministes sí que ho haurien aconseguit... Aleshores això de la integració entre el meu desig i el desig de l'altre, ¿com va?

T.: Freud no va tenir present que entre forces oposades es genera una dialèctica que ens fa avançar cap a la integració entre tesi i antítesi, que anomenem *síntesi*.

D.: Això em porta a Hegel. El conec. Corre per aquí en aquest món eteri i té un sistema filosòfic molt enrevessat.

T.: No és tan complicat com sembla. El nostre desig es forma durant la infància, durant una fase que s'anomena anòmica, en la qual l'altre encara no entra en consideració. Això està molt ben pensat, perquè així l'infant té temps de prendre consciència del seu jo. Jo soc el meu desig. Es construeix a si mateix des de l'egocentrisme. Però, a mesura que va creixent, va descobrint un món exterior que ja era allà abans que naixés. I en aquest món també hi són els altres que, com ell, també es creuen el centre del món.

D.: O sigui, que tenim una constel·lació humana, diguem-ne, policèntrica.

T.: Això mateix. Aleshores, aquesta consciència dels múltiples centres ens porta a descenrar-nos de nosaltres mateixos. No estem sols en aquest món, i, a més, i per això mateix, no som el centre del món. Aquí s'estableix la dialèctica jo-l'altre, que només podem superar en el respecte i la reciprocitat, que són el resultat de la síntesi d'aquesta relació entre oposats. Aquesta síntesi suposa un guany evolutiu, perquè implica passar d'una regulació anòmica a una altra, autònoma, a través del reconeixement de l'altre.

D.: I, aleshores, ¿l'amor on queda?

T.: Si l'amor només és possessió i domini, destrueix l'altre. S'anomena *Eros*. Si l'amor reconeix l'altre, hi estableix una relació d'amistat i simpatia. S'anomena *Filia*. Si l'amor pren cura de l'altre, com una mare o un pare prenen cura d'un fill, genera benestar. S'anomena *Àgape*.

D.: Ara que ho dius, Betsabé i jo encara vam tenir un altre fill. Va ser Salomó, a qui el profeta Natan, el que m'havia tocat el crostó, li va posar el sobrenom de Jedidiès, «en gràcia de Jahvè».

T.: I que, en succeir-te com a rei, va ser reconegut a tot arreu del món per la seva saviesa.

D.: Potser va aprendre dels meus errors.

T.: Potser sí...

1 *David*, de Miquel Àngel. Foto: Galeria de l'Acadèmia de Florència.

2 Plat bizantí amb una escena en que el profeta Samuel ungeix David, reconeixent-lo com l'escollit de Déu. Foto: The Met.